

Kunstlik viljastamine sageneb Eestis

Hedi Liivlaid, analüütik

Viljatus on maailmas laialt levinud probleem. See võib olla tingitud mitmetest erinevatest teguritest. Põhjuseks võivad olla nii mehe seemnerakkude kehv kvaliteet kui naise mitmesugused haigused, kuid põhjused võivad jääda ka ebaselgeteks. Erinevate allikate hinnangul hakkab viljatute paaride arv Eestis lähenema 20 protsendile. Neid paare, kes said eelmisel aastal viljatusravi, on Ravimiameti andmetel 1989.

Kunstliku viljastamise teenust pakkus mullu viis tervishoiuteenuse osutajat, kolm neist asuvad Tallinnas, kaks Tartus. Meie kogutud andmed näitavad, et neis teostati kokku 1909 kehavälise viljastamise (IVF) ja 2609 embrüo siirdamise protseduuri. Mõlemad numbrid on tõusuteel - võrreldes 2012. aastaga kasvas IVF-protseduuride arv 1,9% ja embrüo siirdamise protseduuride arv 8%.

IVF ja embrüo siirdamise protseduuride arv on märgatavalt tõusnud 18-25-aastaste seas. Vastavalt 47,8% ja 36,7%. Tõenäoliselt võib selle põhjusi otsida noorte elustiilis. Liigne alkoholarvitamine, suitsetamine, vähene kehaline aktiivsus ning ülekaal - need kõik mõjutavad viljakust.

Sarnaselt eelnevatele aastatele kasutavad IVF-teenust kõige sagedamini 31-40-aastased naised. Nende seas suurenes embrüo siirdamise protseduuride arv võrreldes 2012. aastaga 8,2%. Kuna IVF-protseduuride arv oli jäänud samale tasemele ning märgatavalt oli suurenenud just külmutatud embrüote siirdamine (24,1%), siis võib oletada, et teatud osa neist olid korduvsirdamised, mida teostatakse kui esimene siirdamine ebaõnnestus.

Eestis on ühe siirdamise käigus lubatud korraga siirata kuni kolm embrüot. 2013. aastal kasutati kolme embrüo siirdamist 4,5 protsendil juhtudest. Kõige sagedamini siiratakse ühe protseduuri käigus kaks embrüot - 2013. aastal 65,2 protsendil juhtudest. Valdavalt kasutatakse siirdamisel värsked embrüoid, kuid sagenemas on ka külmutatud embrüote siirdamine. Võrreldes 2012. aastaga on see tõusnud 18%. Siirdamiste käigus siirati eelmisel aastal kokku 4545 embrüot, mida on 5,3% võrra rohkem kui aasta varem.

Maailma esimene IVF-laps sündis 1978. aastal, Eestis 1995. aastal. Eesti Meditsiiniline Sünniregister registreeris eelmisel aastal 13 931 elussündi, neist IVF-protseduuri tulemusena 398. IVF-laste osakaal on meil aastate jooksul oluliselt kasvanud. Kui 2006. aastal moodustasid IVF-lapsed 0,9% elussündidest, siis 2013. aastal juba 2,9%. Ehk, et igast sajast lapsest kolm olid n-ö katseklaasibeebid.

Kunstliku viljastamise tulemusel rasestub keskmiselt ligikaudu 30% protseduuri läbinud naistest. Protseduuri õnnestumise tõenäosus väheneb vanuse kasvades.

Eestis on kunstlikult lubatud viljastada täisealist kuni 50-aastast teovõimelist naist. IVF-i ja embrüo siirdamisega seotud ravimite hüvitist saavad Haigekassalt taotleda kuni 40-aastased (k.a) ravikindlustatud naised. Teenuse kulud hüvitatakse juhul, kui patsiendil on meditsiiniline näidustus protseduuriks.

Vaadates IVF ja embrüo siirdamise protseduuride arvu sagenemist aastatel 2011-2013, siis võib arvata, et protseduuride arv tõuseb ka järgnevatel aastatel.